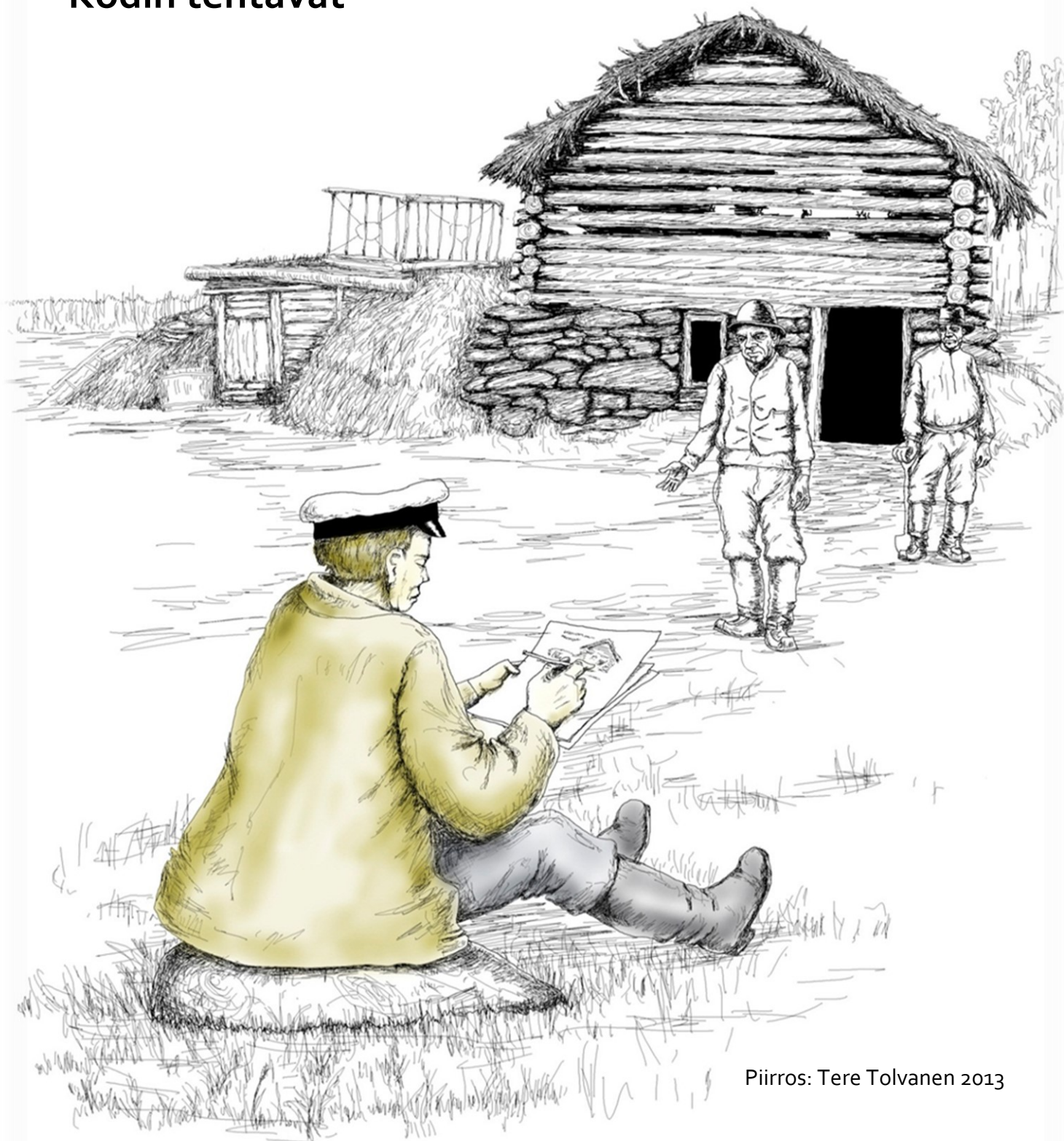

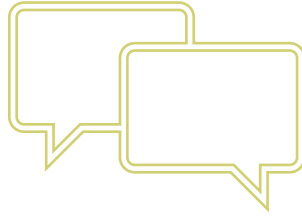
PERINTEENKERUUN TYÖPAJA

Kodin tehtävät

Piirros: Tere Tolvanen 2013

ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

Sanonnat ja suullinen perinne

Haastattele vanhempaasi, isovanhempaasi tai muuta läheistä aikuista ja selvitä seuraavat asiat.

Sanonnat

- Mitä sanontaa haastateltava kuuli omien vanhempiensa usein käyttävän?
- Millaisissa tilanteissa sanontaa käytettiin?
- Mitä sanonta tarkoittaa?
- Käyttääkö haastateltava sanontaa joskus itse? Milloin?
- Oletko itse kuullut sanonnan ennen haastattelua? Missä tilanteessa?

Lastenrunot, -lorut ja -hokemat

- Kirjoittakaa muistiin kaksi lastenlorua tai hokemaa: yksi, jonka haastateltava muistaa lapsuudestaan, ja yksi, jonka sinä muistat omasta lapsuudestasi.
- Mitä samaa loruissa tai hokemissa on? Entä erilaista?
- Keneltä opitte lorut tai hokemat?

Tässä esimerkki hikanpoisto lorusta, jota hoettiin Vehmersalmella vielä 1960-luvulla.

Loru piti lausua hengittämättä. Lorun nimi on **Nikko-runo**.

*Nikko niiteen, toinen tuoneen,
kolomas koivuun, neljäs niemeen,
viies vitakseen, kuues kuusamoon,
seihtemäs seipään reikään, kaheksas kannon piähän,
yheksäs ylj' kynnyksen, kymmenes kynnykselle, nikon piä poikki.*

Stipendiaattien 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alkupuolella Savosta keräämään suulliseen perinteeseen voi tutustua lisää taustamateriaalin osiossa Suullista perinnettä Pohjois-Savosta.

Kirjallisuus

Mikä on kotinne vanhin kirja?

- Mikä kirjan nimi on? Minä vuonna se on julkaistu?
- Kenen kirjoittama kirja on? Kuka kirjoittaja on? Mikä hänen nimensä on?
Entä ammatti? Milloin kirjoittaja eli?
- Muistaako joku sukulainen, kuka kirjan on hankkinut ja miksi?
- Ketkä kirjaa ovat lukeneet?

Etsi sitten kotinne uusin kirja. Vastaa samoihin kysymyksiin.

YMPÄRISTÖOPPI, BIOLOGIA JA MAANTIETO

Koti ja pihapiiri

Kirjoita teksti, jossa kuvailet kotiasi

- Millaisessa talossa asut? Minkä kokoinen talo on? Mistä se on tehty?
- Montako huonetta kodissanne on? Mitä huoneita ne ovat?
- Mitä muita rakennuksia pihapiiriin kuuluu tai on kuulunut?

Piirrä oman pihapiirisi kartta tai kotisi pohjakaava.

Haastattele vanhempaasi, isovanhempaasi tai muuta läheistä aikuista ja selvitä tietävätkö he seuraavat asiat.

- Milloin kotinne on rakennettu? Kuka sen on rakentanut?
- Kuinka kauan te olette asuneet kodissanne?
- Onko kodissa asunut ennen muita kuin teidän perheenne? Ketkä siinä ovat asuneet?

Etsi kaikkein vanhin säilynyt kuva, jossa näkyy kotitalonne ulkoapäin. Ota samanlainen kuva rakennuksen nykytilanteesta.

Käytä edellisten tehtävien vastauksia apunasi ja inventoi oma kotitalosi. Inventoinnin harjoituslomakkeen löydät taustamateriaalin Rakennusperinne-osiosta.

Luonto

Haastattele vanhempaasi, isovanhempaasi tai muuta läheistä aikuista. Selvitä seuraavat asiat ja tee tehtävä.

- Mitä luontoon liittyvää kokemusta he eivät unohda koskaan?
- Minkä luontoon liittyvän taidon he toivoisivat voivansa opettaa sinulle?
- Mikä on heidän lempieliäimensä? Entä kasvi? Miksi juuri nämä lajit?
- Mikä on heille kaikkein tärkein paikka luonnossa? Miksi juuri se paikka on heille tärkeä?
- Pyydä haastateltavaa kuvailemaan paikkaa. Piirrä siitä kuva heidän ohjeidensa avulla.

Kootkaa yhdessä vanhempasi, isovanhempasi tai muun läheisen aikuisen kanssa 10–15 kohdan lista luontoon liittyvistä asioista, joiden toivotte säilyvän seuraaville sukupolville.

HISTORIA

Perinteet ajassa

Laskekaa yhdessä vanhempien, isovanhempien tai muun läheisen aikuisen kanssa, kuinka kauas ajassa voitte kantaa perinteitä. Aika, johon ihmisellä on suora yhteys, ulottuu vanhimman heidän muistamansa ihmisen syntymästä nuorimman heidät tulevaisuudessa tuntevan ihmisen kuolemaan. Tehtävä on lainattu Andri Snær Magnasonin kirjasta Ajasta ja vedestä (2019).

- 1) Selvittäkää ensin, kuinka vanha on sukunne vanhin ihminen, jonka muistatte tavanneenne. Laskekaa, milloin hän syntyi ja kuinka vanhaksi eli.
- 2) Laskekaa seuraavaksi, mihin vuoteen asti lapsi itse elää, jos hän elää yhtä pitkään kuin kohdan 1 sukulainen.
- 3) Jos lapsi tapaa viimeisenä kuvitteellisena elinvuotenaan (kohta 2) sukulaisen, joka on silloin samanikäinen kuin hän nyt, minä vuonna tulevaisuuden sukulainen olisi syntynyt?
- 4) Jos kuvitteellinen tulevaisuuden sukulainen elää yhtä pitkään kuin vanhin sukulaisenne (kohta 1), minä vuonna hän kuolee?
- 5) Laskekaa sitten, kuinka pitkä aika on vanhimman sukulaisen syntymästä (kohta 1) nuorimman teidät tulevaisuudessa tuntevan sukulaisen kuolemaan (kohta 4).
Mistä vuodesta mihin vuoteen ulottuu lapsen koskettava aika?

Sukuhistoria

Haastattele vanhempaasi, isovanhempaasi tai muuta läheistä aikuista ja selvitä seuraavat asiat.

- Milloin he ovat syntyneet ja missä?
- Miten heidän vanhempansa elättivät perheensä? Millaisia töitä he ovat itse tehneet?
- Mitä kouluja he itse kävivät? Entä mitä heidän vanhempansa olivat käyneet?
- Millaisia juhlaperinteitä heidän lapsuudessaan oli? Mitä niistä he ovat säilyttäneet?
- Jos haastateltava saisi valita viisi valokuvaa, jotka säilytettäisiin tuleville sukupolville, mitkä kuvat hän valitsisi ja miksi?

Onko teillä esineitä, vaatteita tai muita asioita, jotka ovat aiemmin kuuluneet jollekin sukulaisellenne? Kirjoita kolmesta sellaisesta asiasta 2–3 lauseen esittely.

Valitse perheenne valokuvista kolme kuvaa, joista haluaisit tietää lisää. Haastattele sitten vanhempiasi, isovanhempiasi, sisaruksiasi tai muita sukulaisiasi ja selvitä seuraavat asiat.

- Ketä kuvassa on?
- Milloin kuva on otettu?
- Mitä kuvassa tapahtuu?

TAIDEAINEET, MUSIIKKI JA KUVATAITEET

Musiikki

Haastattele vanhempaasi, isovanhempaasi tai muuta läheistä aikuista ja selvitä seuraavat asiat.

Millaista musiikkia haastateltava kuunteli nuorena? Entä nyt?

- Kenen tekemää musiikkia hän kuunteli? Millä laitteilla hän kuunteli sitä?
- Missä paikoissa tai tapahtumissa hän kävi kuuntelemassa livemusiikkia? Ketä muita oli paikalla? Kuinka ihmiset kulkivat tapahtumiin? Entä miten he pukeutuivat sinne? Maksoiko osallistuminen vai olivatko tapahtumat ilmaisia?
- Mitä muuta mielenkiintoista hän haluaisi kertoa sinulle aiheesta?

Onko haastateltava opetellut laulamaan tai soittamaan jotakin instrumenttia?

- Miksi hän halusi opetella laulamaan tai soittamaan?
- Kuka häntä opetti?
- Missä hän harjoitteli?
- Minkä kappaleen hän osaa laulaa tai soittaa parhaiten?

Kuvataiteet

Haastattele vanhempaasi, isovanhempaasi tai muuta läheistä aikuista ja selvitä seuraavat asiat.

- Mikä on hienoin kuvataideteos, jonka haastateltava on koskaan nähnyt?
- Miksi juuri se teos oli kaikkein hienoin?
- Missä haastateltava on nähnyt teoksen?
- Muistaako hän, kenen tekemä teos oli?

Onko kotonanne esillä taidetta? Tauluja, piirroksia, julisteita, veistoksia...

Esittele yksi teos ajatuskartan avulla.

- Kirjoita keskelle teoksen nimi (keksi sellainen itse, jos sitä ei jo ole).
- Asettele sitten seuraavat tiedot paperin laiduille, keskeltä lähtevien viivojen päähän.
 - o Mitä teos esittää?
 - o Milloin teos on tehty tai hankittu? Kenen tekemä ja hankkima se on?
 - o Mistä materiaalista tai millä tekniikalla teos on valmistettu?
 - o Onko teoksessa käytetty värejä? Mitä värejä?
 - o Mitä tunteita ja mielikuvia teos sinussa herättää?

KÄDENTAIIDOT, TEKSTIILI- JA TEKNINEN TYÖ

Tekstiilit ja puutyöt

Selvitä löytyykö kotoasi käsin tehtyjä tai ommeltuja tekstiilejä tai puuesineitä.

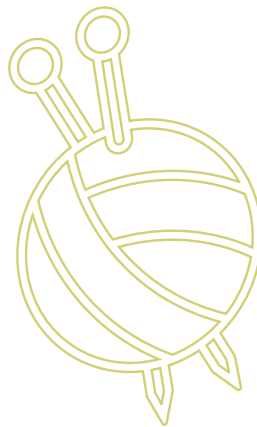
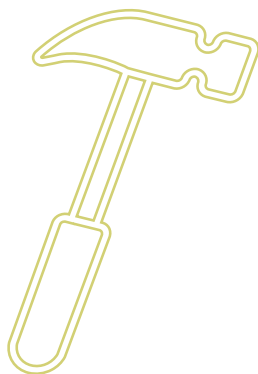
- Mitä tekstiilejä tai puuesineitä kotoanne löytyy?
- Kuka niitä on tehnyt?
- Milloin ne on tehty?
- Mistä materiaalista ne on valmistettu? Millä tekniikalla ne on tehty?
- Ota kuva tai piirrä jokin niistä.

Tutki, mitä välineitä tekstiilien tekoon tai korjaukseen tai puun työstöön teiltä kotoa löytyy.

- Mitä välineitä löydät?
- Mitä niillä tehdään? Miten ne toimivat?
- Kuka niitä on käyttänyt?
- Osaatko itse käyttää niitä?

Pyydä vanhempaasi, isovanhempaasi tai muuta läheistä aikuista opettamaan sinulle jokin kädentahto, jonka he osaavat. Harjoittele taitoa yhdessä heidän kanssaan.

Kirjoita tai kuvaa videolle ohjeet, jonka avulla kuka vain kokeilla samaa taitoa.

LIIKUNTA

Urheiluharrastukset

Haastattele vanhempaasi, isovanhempaasi tai jotakin läheistä aikuista ja selvitä seuraavat asiat.

- Harrastiko haastateltava nuorena urheilua?
Mitä lajia tai lajeja hän harrasti?
- Kuinka usein hän harjoitteli?
- Ohjasiko joku hänen harjoituksiaan? Kuka?

Pelit ja leikit

Haastattele vanhempaasi, isovanhempaasi tai muuta läheistä aikuista ja selvitä seuraavat asiat.

- Mitä pelejä haastateltava pelasi sinun ikäisenäsi?
- Kenen kanssa hän pelasi pelejä?
- Mikä hänen suosikkipelinsä oli?

Kirjoita talteen haastateltavan suosikkipelin säännöt. Voit käyttää apuna myös piirroksia.

Selvitä sisaruskesi, serkkusi tai ystäväsi lapsuuden lempileikki, ja kuvaa video, jossa esittelet sen. Jos käytössäsi ei ole kameraa, voit myös kirjoittaa kuvauksen leikistä.

KOTITALOUS

Perinneruoka

Tutustukaa yhdessä vanhemman, isovanhemman tai läheisen aikuisen kanssa Pohjoissavolaisia perinneruokia -taustamateriaaliin. Pohtikaa yhdessä vastaukset seuraaviin kysymyksiin.

- Mitä perinneruokia olette maistaneet?
- Syöttekö joskus yhdessä niin sanottua perinneruokaa?
- Millaisissa tilanteissa niitä syödään? Liittyvätkö perinneruoat teillä arkeen vai juhlaan?
- Mitä ruokia ja juomia joulupöydästäne löytyy? Ovatko ne perinneruokia?

Laatikaa yhdessä haastateltavan kanssa leikkimielinen ruoka-arvostelu perinneruoasta, jota molemmat tai jompikumpi teistä on maistanut. Miltä ruoka maistui? Mikä siinä oli hyvää? Entä huonoa? Suosittelisitteko sitä muille? Kenelle?

Ruokaperinne

Tarkkaile perheesi ruoanlaittoa, ateriahetkiä ja keittiöpuuhia yhden viikonlopun ajan. Tee sitten seuraavat tehtävät.

- Piirrä keittiönne pohjakaava ja merkitse siihen
 - o keittiönpöytä ja työtasot
 - o sähköiset kodinkoneet
 - o missä perheesi säilyttää ruokatarvikkeita ja ruoanlaittovälineitä.
- Piirrä kuva kolmesta eri ruoanlaittovälineestä, joita perheesi käytti tarkkailuaikana kaikkein eniten.
- Piirrä kuva jonkun aterian kattauksesta. Merkitse piirrookseen istumapaikat, jos teillä on jokaisella oma vakiintunut paikka.
- Merkitse muistiin, mitä aterioita söitte viikonlopun aikana. Miten arkipäivien ruokailu eroaa viikonlopuista?
- Kirjoita muistiin yhden viikonlopun aikana valmistetun ruoan resepti.
- Tarkkaile keittiötouhuja. Kirjoita lista keittiössä osittain tai kokonaan tapahtuvista kotiaskareista. Merkitse listaan myös se, kuka minkäkin askareen teki ja montako kertaa.

